

Sygn. akt III U 392/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2020r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Danuta Poniatowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 czerwca 2020r. w Suwałkach

sprawy **J. H. i T. H.**

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość świadczenia

w związku z odwołaniem J. H. i T. H.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 8 kwietnia 2020r. znak (...)

i z dnia 9 kwietnia 2020r. znak (...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 9 kwietnia 2020r. znak (...) i ustala, że T. H. przysługuje renta rolnicza w pełnej wysokości;**
- 2. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 8 kwietnia 2020r. znak (...) i ustala, że J. H. przysługuje emerytura rolnicza w pełnej wysokości.**

Sygn. akt III U 392/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 8.04.2020 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 174) i ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53) z urzędu przeliczył emeryturę rolniczą J. H.. Od dnia 1.04.2020 r. świadczenie ustalił w wysokości 316,84 zł miesięcznie, ponieważ zawiesił wypłatę części uzupełniającej świadczenia (kwota 924,85 zł) z powodu prowadzenia przez J. H. działalności rolniczej.

Odwołanie od tej decyzji złożyła J. H., domagając się jej zmiany i wznowienia wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej. Podniosła, że nie prowadzi działalności rolniczej, a umowa dzierżawy jest nieprzerwanie kontynuowana.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Decyzją z 9.04.2020 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 174) i ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53) z urzędu wstrzymał wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej T. H.. Od dnia 1.04.2020 r. świadczenie ustalił w wysokości 588,11 zł miesięcznie, ponieważ zawiesił wypłatę części uzupełniającej świadczenia (kwota 901,88 zł) z powodu prowadzenia przez T. H. działalności rolniczej. Wskazał, że od rozwiązania umowy dzierżawy z 15.11.2011 r. minął rok.

Odwołanie od tej decyzji złożył T. H., domagając się jej zmiany i wznowienia wypłaty części uzupełniającej renty rolniczej. Podniósł, że nie prowadzi działalności rolniczej, a umowa dzierżawy jest nieprzerwanie kontynuowana.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Postanowieniem z 25.05.2020 r. Sąd połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania.

Sąd ustalił, co następuje:

J. H. (ur. (...)) od (...).r. jest uprawniona do emerytury rolniczej (decyzja z 21.04.2015 r.). T. H. (ur. (...)) jest trwale całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym i z tego tytułu pobiera rentę rolniczą poczynając od 5.09.2011 r. Odwołujący pozostają w związku małżeńskim i zamieszkują w J. gmina S..

T. H. jest właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w J. o powierzchni ponad 10 ha, które na podstawie umowy dzierżawy zawartej 21.10.2011 r. wydzierżawił G. B.. Umowa została zawarta na 10 lat, do 21.10.2021 r. i zarejestrowana w Starostwie Powiatowym w S. (akta rentowe k. 45 i in.). W skład gospodarstwa rolnego odwołującego wchodzi też udział wynoszący (...) w nieruchomości położonej w J. składającej się z działek o łącznej powierzchni 205,36 ha, stanowiącej tzw. wspólnotę wiejską. W skład tej wspólnoty wchodzi nieużytki i pastwiska położone w otulinie B.. Wcześniej odwołujący i inni rolnicy wypasali na tym terenie bydło, przy sprzyjających warunkach kosili trawę. Udział ten T. H. również wydzierżawił G. B. na podstawie umowy z 15.11.2011 r. na okres 10 lat (k. 50 akt rentowych). Po przekazaniu gruntów dzierżawcy w listopadzie 2011 r., T. H. nie prowadził żadnej działalności rolniczej, nie posiada żadnego bydła, trzody chlewnej, ani drobiu. Żadnej działalności rolniczej nie prowadzi też jego małżonka J. H..

Dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej we wsi J., zawarta została spółka, której zarząd 29.05.2017 r. zawarł umowę dzierżawy na okres do 29.05.2021 r. z A. N. z prawem pobierania przez wydzierżawiającego dopłat unijnych. W umowie tej wskazano, że wydzierżawiający - Spółka – posiada udział w wysokości 1/1 wymienionych w umowie działek, stanowiących wspólnotę gruntową wsi (umowa k. 14-15 akt). T. H. nie był jednak udziałowcem tej spółki, a jego udział formalnie nadal dzierżawił G. B.. Dopiero 5.03.2019 r. została rozwiązana umowa dzierżawy z 15.11.2011 r., dotycząca udziału we wspólnocie wsi J. zawarta z G. B. (k. 16, 17 akt i 120 akt rentowych). Faktycznie grunty objęte wspólnotą nie były podzielone do odrębnego użytkowania. Udział T. H. w trakcie trwania umowy dzierżawy, ani po jej rozwiązaniu, nie był przez niego w żaden sposób użytkowany. Faktycznie, całość gruntów wspólnota przekazała w ramach umowy dzierżawy z 29.05.2017 r. A. N. (zeznania świadków J. B., R. P. k. 31-32). Poszczególni udziałowcy nie mieli wpływu na wybór dzierżawcy i okres obowiązywania umowy.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie art. 28 ust. 3-4 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz.53):

1. Wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

2. Zawieszenie wypłaty dotyczy:

1) części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,

2) emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95% emerytury podstawowej - i obejmuje całość lub określony ułamek tej części świadczenia; ilekroć w ust. 3 i 5-7 jest mowa o zawieszeniu wypłaty w całości, w połowie albo w jednej czwartej - rozumie się odpowiednio zawieszenie wypłaty tej części świadczenia, jej połowy albo jednej czwartej.

3. Wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11.

4. Uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych;

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia;

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Natomiast zgodnie z art. 28 ust. 9 tej ustawy w przypadku podjęcia działalności rolniczej na gruntach:

1) nabytych w drodze dziedziczenia lub

2) uprzednio wdzierżawionych co najmniej na 10 lat, jeżeli dzierżawa ustała wcześniej z przyczyn niezależnych od wdzierżawiającego, lub

3) odzyskanych w wyniku rozwiązania - z przyczyn niezależnych od uprawnionego - umowy, na podstawie której uprzednio zbył on te grunty, albo w wyniku uchylenia lub stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej

- wypłata nie ulega zawieszeniu przez okres jednego roku.

W myśl art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ilekroć w ustawie jest mowa o działalności rolniczej - rozumie się działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej.

Interpretacji powołanego przepisu art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dokonał Sąd Najwyższy w uchwale z 06.05.2004 r. sygn. II UZP 5/06, wyjaśniając, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że współcześnie rolnik uzyskuje prawo do świadczeń bez konieczności wyzbycia się gospodarstwa rolnego. Z kolei definicja gospodarstwa rolnego nie zawiera

żadnego elementu rzeczowego, a określenie rolnika ogranicza się wyłącznie do opisu wykonywanej działalności (przez gospodarstwo rolne rozumie się każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej - art. 6 pkt 4 ustawy). Nadto Sąd Najwyższy wskazał, że skoro rolnik uzyskuje prawo do świadczeń nie dlatego, że wyzbył się własności lub posiadania gospodarstwa, lecz dlatego, że z powodu wieku lub stanu zdrowia utracił zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, czyli możliwość jego prowadzenia, to wypłata świadczeń rolniczych nie może kolidować wyłącznie z utrzymywaniem się statusu ubezpieczonego rolnika, wynikającego z prowadzenia przez niego gospodarstwa. Sąd Najwyższy dalej wywiódł, że porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może polegać na zestawianiu pojęcia "prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej" z pojęciem "własności lub posiadania gruntu", gdyż są to pojęcia nieprzystawalne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 30.08.2001 r. sygn. III ZP 11/01. Nadając im sens użyteczny dla rozpatrywanego zagadnienia, Sąd zważył, że właśnie z ich niespójności wynika wniosek, iż zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne prowadzi.

W judykaturze ugruntowane jest stanowisko, że art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie zawiera wszystkich wypadków, w których ustawodawca uznaje, że działalność rolnicza nie jest prowadzona, czy też dopuszcza inne jeszcze wypadki nieprowadzenia takiej działalności i uwzględnia je przy zawieszaniu prawa do świadczeń. Sąd Najwyższy wskazuje na specyficzną konstrukcję prawną art. 28 ust. 4 ustawy podnosząc, iż zastosowana w nim technika legislacyjna sugeruje przyjęcie, że wyliczenie zawarte w punktach 1 - 4 służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Rolnicy, będący właścicielami gospodarstw wymienionych w powołanym wyżej przepisie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności rolniczej; ten fakt uznaje sam ustawodawca. Przepis ten zawiera domniemanie, które każdorazowo może zostać obalone przez zainteresowanego poprzez adekwatne środki prawne. Właściciele gospodarstw rolnych mogą dowodzić, że nie są rolnikami, gdy nie prowadzą na nich działalności rolniczej. W orzecznictwie wskazuje się, iż pojęcie prowadzenia działalności rolniczej zostało w ustawie zdefiniowane tylko częściowo - przez określenie pojęcia rolnika i charakteru działalności rolniczej, jednakże przypisanie ubezpieczonemu tego rodzaju aktywności musi być poprzedzone ustaleniem, iż podejmuje on wszelkie czynności niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa, a mogą być nimi działania organizacyjne, kierownicze, jak i osobiste zaangażowanie w bezpośrednim wykonywaniu pracy fizycznej w gospodarstwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.07.2001r., sygn. UKN 492/00).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, akceptowanego w całości, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego pozostają poza sferą ubezpieczenia społecznego rolników i tym samym nie mogą mieć wpływu na wysokość pobieranych przez odwołujących świadczeń. Uzyskanie zatem możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć jedynie od faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy potwierdził, że odwołujący w spornym okresie nie prowadzili działalności rolniczej. Nie ulega wątpliwości, że T. H. jest właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w J., które przed rokiem 2011 wspólnie z żoną prowadził. Obecnie jest ono jednak w posiadaniu dzierżawców: G. B. i A. N. w części stanowiącej wspólnotę gruntową wsi. Powyższe potwierdzili przesłuchani świadkowie J. B. i R. P..

Ponadto należy zwrócić uwagę, że podstawą zawieszenia części świadczeń odwołujących było rozwiązanie umowy dzierżawy udziału w gruntach stanowiących wspólnotę wsi. Do zarządzania tą wspólnotą została powołana spółka, która decyduje o sposobie użytkowania gruntów wspólnoty wsi i T. H. musiał poddać się decyzjom podjętym przez zarząd spółki. W związku z tym rozwiązał zawartą wcześniej umowę dzierżawy, a decyzją zarządu jego udział już wcześniej został oddany dzierżawcy - A. N. - do użytkowania. Nie ma przy tym znaczenia, że umowa dzierżawy została zawarta z A. N. na okres krótszy niż 10 lat. Decydujące znaczenie ma fakt zaprzestania prowadzenia jakiejkolwiek działalności rolniczej przez T. H. i jego żonę J..

W związku z powyższym należało przyjąć, iż odwołujący spełniają warunki do wypłaty również części uzupełniającej świadczeń, gdyż nie prowadzą żadnej działalności rolniczej. Dlatego decyzje nie były prawidłowe i Sąd zmienił je w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.